

Tarján Tamás

Periféria tours

BERTOLT BRECHT: A SZECSUÁNI JÓ EMBER

A Magyar Színház előadásának jellegzetessége, hogy a közismertté vált, színházban sokszor kiszigerelt, sőt esztétikájában már részben túlhaladott brechti elidegenítési technika – a V-effekt – alkalmazásához elegendőnek ítélte a városperemet lakó, vegetatív létkörülmények közt tengődő embereknek a csak valamelyest is minőségi léttől való reménytelen elszakíttóságát: a civilizált élet és a civilizálatlan élés egymáshoz képesti elidegenedtségét. A dramaturg Gecsényi Györgyi és a rendező Guelmينو Sándor új fordítása (és új darabcíme), a nyers nyelviség olyan közelítésre adott alkalmat, amelyben az optikai és akusztikai nyilvánosság zsarnoki formái képezik az isteni fölöttest, a porból vétetett és porra ítéltetett, „láthatatlan” földi kreatúráktól fényévnyi távolságban.

A díszletre, vasfüggönyre vetített (a fogyasztói javak birtokbavételére, utazásra csábító) hirdetések Brecht-drámacímekből kölcsönvett szavakkal is kapcsolódnak tárgyhoz és stílushoz, sematikus, plakátszerű képiségük szétárad Füzér Anni szélesen elterülő, romos lomtárdíszletének ötletes kazettáin. Az uralkodó alapeszme az egyik meghatározó médiaarculatot hasznosítja: az istenek, akik Szecsuanban – szinte Budapest

huszonnegyedik kerületében – legalább egy árva jó embert keresnek, valamely televíziós slepp előőrseként érkeznek. Három celeb, akik betelepültek a kényelmes szolgálati gépkocsiba, hogy akár húszpercnyi autózást sem sajnálva „kimenjenek terepre”, beleszaboljanak a külvárosi valóságba, és – még „itt lent” is minél többet ünnepeztetve magukat – a totális értelenség és semmitmondás jegyében beszeresszenek egy jól idomítható riportalanyt, aki majd elrebeg öt sablonos mondatot az életéről s lehetőleg a jóságról is. Ebből hármat kivágnak, a megmaradó két mondat köré pedig egyórás sztárműsor épülhet. Nem a jó ember lenne a sztár. Fillár István, Béres Ilona és Horváth Zoltán pontosan érzi a kaméleon-hírességek, a panoptikumi figurák viaszos viselkedésének taszítóan csúszós természetét, a hatásvadász öntömjénezés a koszlott helyszínen, undorodva is megőrzött jegyeit, s a lomha kíváncsiságot, mely az égiekben a „vadembeerek”, a *slum* iránt ébred. Fillárt aktivizálja, hogy mindvégig megtarthatja celeb-vezérezési pozícióját, Béres azonban hamar keveselni kezdi a részint Kárpáti Enikő jelmezeire hagyott üres külső formát, kiszáll a hajóból, Horváth meg színészileg kikopik a három

különböző bálvány-korosztályt képviselő trióból. Elsőként a helyüket sokat változtató isteneket éri el a produkció veszte: megoldásainak csak az exponálása erőteljes, hogy hamarosan csupán a formai váz megszesejden a színen.

Ez a gond az egészszel: mivel Guelmino rendezése mindenáron el akarja erőltetni a történetet az öntudatlan sokaság és a csöccselék „forradalmáig”, a deszkázatot feltépő, szemetesejét lánggra lobbantó iránytalan lázadásig (a közelmúlt magyar valóságából ezek a jeletetek ugyancsak ismerősek képernyőről), folyamatosan igyekszik fenntartani a kétszintes közeget, amelyben a brechti *Parabelstück* azonnal átfordul a ma emberének tapasztalati-tárgyi felismeréseibe. Ez viszont nem mindig – nem túl sűrűn – jön össze. A vízárus

BALRA:
Kubik Anna
(Sin asszony)
és Soltész Bözse
(Sen Te)

JOBBRA:
Végh Péter (Su Fu)
és Soltész Bözse
(Sui Ta)

KoncZ Zsuzsa
felvételei

Vang palackjai egy mai nagykerből származnak, de (lévén ő is piti csaló, a nagy lelke ellenére) szükség van a dupla fenekű, hamisan adagoló pohárra is. Víz és pohár – a *játékanyagot* tekintve – nem egy materiából erednek, az utóbbit Brecht írta, az előbbit egy áruházlánc töltőüzeme. Jelölő és jelölt folyton keveredik, egymást oltja ki. Például a jó ember, Sen Te az istenek ajándék pénzéből vásárolt trafikjában is. Hiszen ki lop ma egy zsákocská dohányt (mint az utcalányból pirinyó, ügyetlen üzletasszonnyá váló jó lélek gonosz, nyüzsgő rokonai)? Egy kamion csempészett cigaretta lenne tétel, nem ez a semmiség.

Túl közel jön – mindenáron keresi is a közönséggel a didaktikus-demagóg kontaktust – az előadás: inkább koppintja, mintsem analizálja mindazt, ami napjainkban körülvesz bennünket, s amit sokszor nem is primer mi voltában, hanem internetes és tévés megörökítetttségében, deformált közvet(it)ettségekben élünk át. A füstbe ment esküvő jelenete vagy az üzemi robot koreográfiája ezért reked egyszer a parabolikus-költői formába, egyszer a kliséket erőltető publicisztikusságba.

Guelmino nagy energiákkal fagyasztja be színészei lehetőségeit. Csernus Mariann és Izsóf Vilmos zseb-

rádiót fülelő idős szőnyegkereskedő házaspárja már a kezdés előtt a színen üldögél – s ebből a fájdalom-szép rögzítettségéből még Csernus mozgékonyabb öregasszonya sem tud átlépni a tényleges erőterbe (pedig a riasztó slusszpoén mondat is az övé). A többi nő szereplő – akik Kárpáti Enikőtől is nagyobb figyelmet kaptak – jobban feltalálja magát. Kubik Anna a pletykás, titoktudó kotnyelességtől és a kicsikart jutalmazástól megfiatalodva még emberszívet is lop Sin asszonyba, a kitűnő hangsúlyokat elhelyező Tóth Éva átjárást lel a műsorvezetőnő-sablon és a somfordi anya világa között, Csomor Csilla Asszonya betölt minden szegletet, Benkő Nóra szociologizálón közelít a Sógornőhöz, Ruttkay Laura mint Mi Csü asszony akár Spiró György *Csirkefej* (vagy pláne a *Koccanás*) című darabjába is átsétálhatna rögvest. Jegercsik Csaba Vangijában a kezdeti túlpörgés megbosszulja magát (megnyomórító kézsérülésével később nem is tud mit kezdeni), Gémes Antos is már indításkor realizálja, aztán csak szinten tartja a pilóta és a munkavezető Szunt is, Végh Péter viszont egy sajátos stilizációs technikában bizonytalankodva el sem jut Su Fu borbélyig. Tahí József dickensi arcot ad a dráma legvértelenebb figurájának (Férfi), Mihály Pál (Aggastyán) jól időzíti a szenilis brummogás egyetlen felhorkanását, Rancsó Dezső (Asztalos) és Sipos Imre (Rendő) kisrealista precizitással tevékenykedik.

A címszereplő Soltész Bözse Sen Teként és Sui Teként is derekasan megállja a helyét. A férfit játssza jobban: ekkor nem engedheti meg magának szokásos pötyögéseit, melyek azonban a rosszlány jó ember üdítő lelkiségét, kedves rebbenékenységét, vakbuzgó jóságát sem kezdik ki. Ő az előadás legbiztosabb támasza, talán a színrevitel egyik fő okát is tehetségében, alkátában kell keresnünk.

A mostani Brecht-premier mindig akkor sodor magával, amikor egy-egy friss impulzust vet be (ezek száma összességében nem is csekély), és akkor lankaszt (hosszas etapokban), amikor végeladást tart gyorsan lejárá ötleteiből. Paul Dessau zenéje alig oszt, alig szoroz, mert Zöldi Gergely suta dalszövegei semmit sem tesznek hozzá ahhoz, ami *A szecsuaáni jó ember*ből túlságosan is relevánsan, csupaszon megjelenik a Magyar Színház színpadán.

BERTOLT BRECHT: A SZECSUÁNI JÓ EMBER (Magyar Színház)

Fordította: Geccsényi Györgyi és Guelmino Sándor. **Zene:** Paul Dessau. **Dalszöveg:** Zöldi Gergely. **Díszlet:** Füzér Anni. **Jelmez:** Kárpáti Enikő. **Dramaturg:** Geccsényi Györgyi. **Rendező:** Guelmino Sándor. **Szereplők:** Fillár István, Béres Ilona, Horváth Zoltán, Jegercsik Csaba, Soltész Bözse, Gémes Antos, Tóth Éva, Végh Péter, Ruttkay Laura, Kubik Anna, Izsóf Vilmos, Csernus Mariann, Tahí József, Csomor Csilla, Varga Gábor, Szatmári Attila, Benkő Nóra, Mihály Pál, Zsolnai Richárd a. n., Szauder Dominika, Rancsó Dezső, Sipos Imre, Dániel Vali, Pavlatis Béla, Kékesi Gábor a. n., Rédei Roland a. n.